

Stichting Zeehondencentrum Pieterburen

**Samengevoegd jaarverslag
2017**

Samengevoegde jaarrekening van:

Stichting Zeehondencentrum Pieterburen
Hoofdstraat 94a
9968 AG Pieterburen

en

Stichting Steunfonds Zeehondencentrum Pieterburen
Hoofdstraat 94a
9968 AG Pieterburen

Geparafeerd voor
waarmerkingsdoeleinden

Inhoudsopgave

Jaarstukken	blz.
Verslag Toezichthoudend bestuur	3
Voorwoord	3
1. Statutaire naam en doelstelling, visie en missie	4
2. Bestuursverslag	7
3. Vooruitblik	11
4. Verantwoordingsverklaring	13
Jaarrekening	
Samengevoegde balans per 31 december 2017	17
Samengevoegde staat van baten en lasten 2017	18
Samengevoegde kasstroomoverzicht 2017	19
Toelichting behorend tot de jaarrekening 2017	
Algemeen	20
Grondslagen voor de waardering van activa en passiva	21
Grondslagen voor de resultaatbepaling	23
Toelichting op de balans	
A. Materiële vaste activa	24
B. Voorraden	25
C. Vorderingen en overlopende activa	25
D. Liquide middelen	26
E. Reserves	26
F. Fondsen	27
G. Voorzieningen	27
H. Langlopende schulden	28
I. Kortlopende schulden en overlopende passiva	28
J. Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen	28
Toelichting op de staat van baten en lasten	
K. Baten uit eigen fondsenwerving	29
L. Besteed aan doelstellingen	30
M. Werving baten	32
N. Kosten beheer en administratie	32
O. Toelichting lasten verdeling	33
Overige gegevens	
Bezoldiging directie	35
Resultaatbestemming	36
Gebeurtenissen na balansdatum	36
Controleverklaring	37

Geparafeerd voor
waarnemingsdoeleinden

Verslag Toezichthoudend bestuur

Voorwoord

Het afgelopen boekjaar is een ontzettend belangrijk jaar geweest voor de Stichting Zeehondencentrum Pieterburen. Niet alleen is er ontzettend goed werk verricht met de opvang en verzorging van vele hulpbehoevende zeehonden. Maar ook met betrekking tot de strategische en organisatorische ontwikkelingen is 2017 een mijlpaal: De plannen voor een Werelderfgoedcentrum hebben definitief groen licht gekregen en eind 2017 zijn de aanvragen voor de realisatie van de bouw van een nieuw Werelderfgoedcentrum Waddenzee ingediend bij het Waddenfonds en de Provincie Groningen. Begin 2018 heeft dit in beide gevallen geresulteerd in een positief besluit!

Ten aanzien van onze belangrijkste activiteit, de opvang en verzorging van hulpbehoevende zeehonden, hebben we onze handen weer vol gehad. Dankzij de steun van onze donateurs, bezoekers en vrijwilligers hebben we in 2017 in totaal maar liefst 520 zeehonden opgevangen. Dit is fors hoger als de 392 van vorig jaar.

Positief is hierbij ook de steeds verder vorderende samenwerking met de andere opvangcentra in het land.

Organisatorisch en strategisch zijn we in 2017 verder doorgegroeid richting de nieuw ingeslagen weg van een wetenschappelijk gefundeerd zorgbeleid waarbij dierenwelzijn en natuurbehoud hand in hand gaan.

Het moment is aangebroken om onze sterke punten verder uit te bouwen en te verdiepen. Daarmee een nieuw wenkend perspectief creërend dat ons uiteindelijk toekomstbestendig maakt.

Geparafeerd voor
waarmakingsdoeleinden

1. Statutaire naam en doelstelling, visie en missie

Statutaire naam

Statutaire naam: Stichting Zeehondencentrum Pieterburen en
Stichting Steunfonds Zeehondencentrum Pieterburen

Gevestigd te: Gemeente de Marne
Hoofdstraat 94a
9968 AG Pieterburen

Rechtsvorm: Stichting
Opgericht voor onbepaalde tijd

Statutaire doelstelling

De Stichting Zeehondencentrum Pieterburen stelt zich ten doel:

- Het (doen) bevorderen van de instandhouding en eventueel van de uitbreiding van zeehondenpopulaties in het bijzonder in, maar niet beperkt tot, de getijdengebieden rond en in de Noordzee. Hieronder wordt begrepen:
 - Het (doen) geven van **voorlichting**;
 - Het **verzorgen** van zeezoogdieren waaronder zeehonden, voorkomend in de getijdengebieden rond en in de Noordzee met als doel hen weer vrij te laten in de natuur;
 - Het (doen) beoefenen van **wetenschap en educatie**, alsmede het samenwerken met die instelling of natuurlijke personen, die activiteiten op het gebied van wetenschap en educatie ontplooiën;
 - Het werven van **fondsen** om voormelde activiteiten te helpen bekostigen;
 - Het verlenen van noodhulp aan en het geven van voorlichting over zeezoogdieren wereldwijd;
 - Alle overige (rechts-)handelingen die het doel bevorderen.

De stichting Steunfonds Zeehondencentrum Pieterburen stelt zich ten doel: het ondersteunen van de activiteiten van de stichting "Stichting Zeehondencentrum Pieterburen", statutair gevestigd te Pieterburen, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41009242, zulks in de meest ruime zin van het woord, meer in het bijzonder met betrekking tot de financiële aspecten van het beleid omtrent het Zeehondencentrum te Pieterburen. De stichting let daarbij meer speciaal op de continuïteit van deze crècheactiviteiten.

De stichting tracht haar doel onder meer te bereiken door fondswerving, zulks in de meest ruime zin, met gebruikmaking van alle geoorloofde middelen. De stichting heeft geen winstoogmerk.

Geparafeerd voor
waarnemingsdoeleinden

Missie en visie

Wij geloven in een gezonde zeehond, de graadmeter voor een gezonde zee.

Al jarenlang hebben we passie en zorg voor de zeehond, inclusief zijn leefomgeving. Een schone en gezonde Waddenzee is voor ons dan ook een erg groot goed. Niet voor niets heeft dit uniek stukje natuur het predicaat 'Werelderfgoed' en daar moeten we zuinig mee omgaan; voor nu, voor straks en voor onze kinderen. Hierin hebben we als mens en als sociale onderneming een grote verantwoordelijkheid. De rol van de zeehond is daarbij cruciaal; hij vormt de graadmeter voor een schone zee. Wij meten, monitoren, verzorgen en delen onze kennis. Om de zeehond en zijn leefomgeving gezond te houden én om onze kennis en kunde internationaal aan te bieden. Zodat die ook wereldwijd kan worden ingezet en kan bijdragen aan een betere (zee)wereld.

Doelstellingen, strategie en beleid

Achtergrond

In 1971 is het Zeehondencentrum in Pieterburen opgericht. Sinds 2013 heeft het Zeehondencentrum een nieuwe beweging ingezet waarbij we dierenwelzijn als natuurbehoud als onlosmakelijke eenheid zien; Wij staan voor natuurbescherming met respect voor het individuele wilde dier. Een wereldwijd gedragen zienswijze ook wel bekend onder de term 'compassionate conservation'. Uitgangspunt is het creëren van een duurzame, groene én rechtvaardige samenleving die respectvol omgaat met de natuur en het individuele wilder dier.

De zeehond is toppredator en daarmee graadmeter van het ecosysteem.

Strategie

Doelstelling

Stichting Zeehondencentrum Pieterburen ontwikkelt zich nog steeds tot een kennis- en expertisecentrum voor zeehonden, waarbij een gezonde leefomgeving van de zeehond centraal gaat staan in de aanpak en communicatie van het Zeehondencentrum. Het project Happy Seal vormde hiervoor de basis en opmaat.

Functies

Bij het uitvoeren van haar nieuwe strategie zal de Stichting naast haar huidige kerntaak (het redden van hulpbehoevende zeehonden) op dit moment drie specifieke rollen op verschillende niveaus, die vervolgens logisch uit elkaar voortvloeien.

1. Autoriteit/wetenschap

De basis van alles ligt in de expertise van het Zeehondencentrum. Door jarenlange ervaring en vele onderzoeken is het Zeehondencentrum de expert geworden in Nederland op het gebied van zeehonden. Daar is in de loop der jaren een sterke (internationale) wetenschappelijke component bijgekomen waar onderzoek een grote rol speelt.

2. Bewustmaker

Door haar ervaring en betrokkenheid bij het Waddengebied en de zeehondenpopulatie is de bewustwording van het Zeehondencentrum voor het belang van een schone Waddenzee alleen maar groter geworden. Van oudsher houdt Pieterburen zich natuurlijk bezig met bewustwordingscampagnes, maar nu met de plastic soep en one health problematiek wordt die noodzaak extra gevoeld.

3. Entertainer/toeristisch trekpleister

Tot slot heeft het Zeehondencentrum een recreatieve functie. Veel gezinnen met kinderen zien het als een ideaal dagje uit.

Vanuit onze expertrol komen we tot bepaalde conclusies en overwegingen. Die maken dat we mensen bewust willen maken van een nieuwe problematiek rondom de zeehond en daar dan ook een andere, aanvullende boodschap in gaan voeren. Dat doen we op verschillende manieren waaronder op recreatief gebied door middel van beleving en 'scientainment'. Ook online merken we dat we steeds zichtbaarder zijn met onze boodschap.

2. Bestuursverslag / Raad van Toezicht

Bestuurssamenstelling

Het bestuur van het Zeehondencentrum bestaat uit een Raad van Toezicht en een directeur/bestuurder.

Sinds 17 april 2013 is Niek Kuizenga benoemd tot zelfstandig bevoegd algemeen directeur/bestuurder van de Stichting, nadat hij op 12 november 2012 in dienst was getreden als bestuurder.

Begin 2014 is de huidige Raad van Toezicht onder voorzitterschap van ex staatssecretaris Henk Bleker aangetreden. Naast Henk Bleker zijn de bekende viroloog prof. dr. Ab Osterhaus en de heer Ferry van der Kwaak, directeur van de Hanselman Groep, de overige leden.

Eind maart 2017 is de heer Ferry van der Kwaak op eigen verzoek teruggetreden als lid van de Raad van Toezicht. Als opvolger van de heer Van der Kwaak is de heer Michael Sijbom aangesteld en aangetreden.

De Raad van Toezicht komt meerdere keren per jaar samen en ontvangt geen bezoldiging voor haar werkzaamheden.

De leden van de Raad van Toezicht en het Bestuur hebben geen relevante nevenfuncties.

Geparafeerd voor
waarmerkingsdoeleinden

Bestuurlijke zaken

WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK – onderzoeksfunctie

Verantwoorde zeehondenopvang is alleen mogelijk vanuit een wetenschappelijke basis en continue verbetering door onderzoek. Het onderzoek in 'Pieterburen' is gestoeld op de volgende drie pijlers:-

Dierenwelzijn staat voorop

De beste plek voor de zeehond is de zee. Het dierenwelzijn en het ecosysteem worden alleen gediend als enkel die dieren die het nodig hebben, worden opgevangen en dat deze dieren zo kort mogelijke opgevangen worden. Door wetenschappelijk onderzoek te doen naar wanneer een dier hulpbehoevend is, kan opvang van gezonde dieren worden voorkomen. Belangrijk is daarbij dat deze kennis door middel van voorlichting eenduidig gedeeld wordt. Zo worden er geen gezonde wilde dieren uit het milieu gehaald door derden.

Het kunnen vrijlaten van een zeehond is afhankelijk van vele factoren: Afstemming op het individu en seizoen afhankelijke afwegingen zijn vanuit het oogpunt van dierenwelzijn het meest gewenst. Dit is alleen mogelijk wanneer hulpbehoevende wilde dieren in onze ziekenhuisomgeving worden opgevangen waar hoogwaardige veterinaire zorgverleners voor ze klaar staan. Met doorlopende evaluaties en zorgvuldig uitgevoerde studies worden onze zorgprocessen voortdurend geoptimaliseerd. Onze kwaliteitsborging is ISO 9001:2008 gecertificeerd door Lloyds.

Compassionate conservation

Dierenwelzijn en natuurbehoud zijn niet strijdig. Er is een groeiend besef dat deze twee uitgangspunten elkaar juist versterken en wij zijn ervan overtuigd dat samenwerking en kennis uitwisseling in tegenstelling tot polarisatie van visies de gezondheid van Werelderfgoed Waddenzee en de dieren die daar leven het beste dient. Juist een opvangcentrum met een wetenschappelijk verantwoord opvangbeleid kan ecologisch onderzoek faciliteren dat gebruik maakt van de graadmeter functie van de zeehond.

Er is één gezondheid voor mens en dier (One health principe)

Zeehonden kunnen dragers zijn van zoönosen. Dit zijn infectieziekten die van dier op mens besmettelijk zijn. Vanuit het gedachtegoed van "one health" is het daarom omwille van volksgezondheid en het voorkomen van verspreiding van dierziekten gewenst dat onze zeehondenopvang aan de hoogst mogelijke hygiëne eisen en veterinaire protocollen voldoet. Een gestructureerde samenwerking met de andere opvangcentra -bij voorkeur op trilateraal niveau- is van vitaal belang in het veld van de virologie en bacteriologie:

In het geval van een virale calamiteit, zoals een uitbraak van influenza onder de zeehonden in de Waddenzee, dienen erkende opvanginstanties schouder aan schouder op te treden om verdere verspreiding tussen zeehonden, dan wel besmetting van vee of andere wilde dieren, te voorkomen.

Daarnaast is gecontroleerd antibioticagebruik uitermate belangrijk om resistentievorming te voorkomen. Door ons wetenschappelijk onderzoek werken wij met zeer beperkt en gericht gebruik van antibiotica.

Het Zeehondencentrum Pieterburen werkt intensief samen met wetenschappers van onder andere universiteiten in Groningen, Rotterdam, Hannover (DL), Utrecht, Giessen (DL) en Wageningen.

BEHOUD en BEHEER- functie (inclusief Zorg)

Het Zeehondencentrum speelt een rol in het behoud en beheer van het grotere ecologische systeem. De zorg voor de (individuele) zeehond is bijgevolg maar één aspect van de rol van onze organisatie. Vanuit de behoud en beheer functie is het Happy Seal project geïnitieerd.

Happy Seal is ontstaan uit de frustratie dat jaarlijks duizenden zeezoogdieren het slachtoffer zijn van afval in zee. In toenemende mate worden we in Pieterburen geconfronteerd met zeehonden die zonder onze hulp dood zouden gaan als gevolg van verstrikking. Onderzoek wijst uit dat per jaar 640.000 ton afval aan visnetten in zee wordt gedumpt. Waardoor naar schatting jaarlijks 136.000 zeezoogdieren vaak op gruwelijke wijze sterven. Plastics in de vorm van microplastics, zwerfafval en visnetten vormen een groot gevaar voor al het zeeleven met de zeehond voorop. De afgelopen jaren heeft het netwerk van het Zeehondencentrum al tientallen zeehonden bevrijd van netten. In veel gevallen moeten ze in ons ziekenhuis in Pieterburen worden opgenomen vanwege te ernstige verwondingen. De door ons opgevangen dieren worden na intensieve medische verzorging weer vrijgelaten in diezelfde zee.

De inzet van vrijwilligers (ons EHBZ strandingsnetwerk) is cruciaal voor onze behoud en beheer functie. Zij zijn de ogen en oren van 'Pieterburen'. Zowel voor zeehonden als voor vervuiling.

De opvang van zeehonden in het Zeehondencentrum gebeurt niet lukraak. De opvang en zorg is gestoeld op wetenschappelijke inzichten en protocollen. De manier waarop het Zeehondencentrum haar zeehonden opvangt en verzorgt, is wetenschappelijk onderbouwd. Daarbij worden eigentijdse richtlijnen en procedures gevolgd welke zorgvuldig afgestemd worden binnen de OVAG (Operational Veterinary Advisory Group) en waar relevant getoetst door de VESAC (VEterinary & Ethical Science Advisory Committee).

In 2017 zijn totaal 520 zeehonden opgevangen en verzorgd. Vorig jaar waren dit er 392. Het aantal gewone zeehonden bedroeg 423 (ten opzichte van 319 vorig jaar) en het aantal grijze zeehonden bedroeg 97 (ten opzichte van vorig jaar 72). In 2016 is er een bijzondere zeehond opgevangen en verzorgd, namelijk een zeldzame zadelrob. In 2017 zijn er geen bijzondere zeehonden in de opvang verbleven.

Geparafeerd voor
waarmakingsdoeleinden

Het Zeehondencentrum ontsluit haar werk voor een zeer groot publiek . We werden in 2017 opnieuw gesteund door ca. 20.000 donateurs. Ten opzichte van 2016 was er wel een daling van het aantal donateurs circa 1.250.

In 2017 gingen ongeveer 81.000 bezoekers, waarvan 74.000 betalende bezoekers “een dagje uit” naar het Zeehondencentrum. Het aantal betalende bezoekers is met 6% gestegen ten opzichte van 2016, terwijl er vorig jaar ook al sprake was van een stijging van 3%. Uit deze ontwikkeling blijkt dat het Zeehondencentrum ook gedurende 2017 een landelijke trekpleister is.

De totale bestedingen van onze bezoekers zijn ten opzichte van 2017 opnieuw gestegen. Dit wordt veroorzaakt door het extra volume aan bezoekers. Per betalende bezoeker is er gemiddeld minder besteed, ongeveer 10% ten opzichte van vorig jaar.

Financiële paragraaf

Het Zeehondencentrum is volledig afhankelijk van de giften en donaties van haar bezoekers en donateurs. Doordat de donaties en giften de afgelopen jaren fors zijn afgenomen en er de afgelopen jaren in sterk toenemende mate zieke en verweesde zeehonden bij het Zeehondencentrum zijn binnengebracht heeft dit ertoe geleid dat de reserves en de liquiditeit van het Zeehondencentrum ernstig onder druk zijn gekomen.

In de begroting van 2017 is uitgegaan van een kleine winst. Als gevolg van een grote eenmalige nalatenschap is het resultaat over 2017 echter veel hoger uitgevallen.

Zowel de gerealiseerde baten als de gerealiseerde kosten zijn hoger uitgevallen ten opzichte van de begroting. En middels deze hogere inkomsten heeft de stichting de aan de doelstelling bestede kosten kunnen dekken. De lagere zorgkosten ontstaan door fors lagere salariskosten doordat steeds meer vrijwilligers worden ingezet ten opzichte van vast personeel. De hogere kosten voorlichting ontstaan als gevolg van de hogere salariskosten op deze afdeling. Er is bewust ook meer personeel ingezet gedurende 2017.

De bestedingen aan de doelstelling over 2017 bedragen 42% (2016: 83%) van de totale baten.

De continuïteitsreserve is toegenomen en bedraagt eind 2017 € 2.837.625
Gestreefd wordt wederom om in 2018 acties te ondernemen om met name de inkomsten stabiel te krijgen waardoor het vermogen nog verder kan stijgen.

De CBF-norm van 25% voor kosten van fondsenwerving werd ook in 2017 ruimschoots onderschreden. Stichting Zeehondencentrum Pieterburen besteedt 6% van haar inkomsten aan kosten voor fondsenwerving (2016: 5%).

De eigen norm voor kosten administratie en beheer is gesteld op maximaal 15% van de totale kosten. Het Zeehondencentrum is de afgelopen jaren ruim onder het gestelde maximum uitgekomen. Over 2017 is het percentage 13% (2016: 12%).

Bij de jaarrekening 2017 is een goedkeurende controleverklaring verstrekt door De Jong & Laan Accountants. In deze verklaring vermeldt de accountant dat de jaarrekening 2017 van onze stichting voldoet aan de verslaggeving voorschriften voor fondsenwervende instellingen.

Keurmerken

Het Zeehondencentrum kent twee keurmerken:

- CBF keurmerk
- ISO keurmerk

Het CBF-keurmerk voor Goede Doelen (Centraal Bureau Fondsenwerving) stelt voorschriften en eisen aan de organisatie. Het Zeehondencentrum heeft sinds oktober 2000 het CBF keurmerk en een ANBI status. Dat houdt in dat giften aan de crèche fiscaal aftrekbaar zijn. In 2016 heeft het CBF een hertoetsing uitgevoerd. Deze hertoetsing heeft opnieuw geleid tot een verlenging van het keurmerk tot 2019.

Sinds het voorjaar van 2004 heeft het Zeehondencentrum de ISO-9001:2008 certificering. Jaarlijks vindt er een audit plaats; ook in 2017 is deze audit succesvol afgenomen. Dit betekent dat de ISO-certificering - een waarborg voor transparantie binnen de organisatie die de kwaliteit ten goede komt - de komende jaren van kracht blijft.

Personeel

Van het totale aantal bezoldigde fte's per 31 december van 30,7 fte's (2016: 32,0) was circa 25,9 fte in vaste dienst en 4,8 fte op oproepbasis. Er is zowel in de zorg als het bezoekerscentrum in toenemende mate gewerkt met vrijwilligers in plaats van betaalde krachten. Veel medewerkers hebben een kortdurend deeltijddienstverband. Daardoor heeft het Zeehondencentrum over het gehele jaar 63 medewerkers in dienst gehad.

De organisatie bestaat uit de onderdelen zeehondenzorg, EHBZ/vrijwilligers, technische dienst, wetenschap, bezoekerscentrum, communicatie en fondsenwerving en het secretariaat. Staffuncties zijn kwaliteitsmanager, de financiële administratie en de personeelsadministratie.

Met name in de zorgafdeling vinden met enige regelmaat mutaties plaats. Over 2017 zijn er daarnaast meer dan 100 onbezoldigde stagiaires/trainees en vrijwilligers geweest.

Geparafereerd voor
waarmakingsdoeleinden

3. Vooruitblik 2018-2021

Voor de periode 2018-2021 is een beleidsplan opgesteld. Dit beleidsplan is vastgesteld door het Bestuur na goedkeuring van de Raad van Toezicht.

Voor 2018 zijn een begroting en jaarplan opgesteld. Deze begroting en het jaarplan zijn vastgesteld door het Bestuur na goedkeuring van de Raad van Toezicht. Insteek is het verder blijven beheersen van de kosten en realiseren van nieuwe inkomstenbronnen zodat verder kan worden gebouwd aan een gezonde financiële situatie. Een cijfermatige samenvatting van deze begroting 2018 is opgenomen in de jaarrekening 2017 onder de staat van baten en lasten.

Ten aanzien van de liquiditeitspositie kan worden opgemerkt dat mede dankzij de huidige ontvangen en toegezegde donaties en giften en de toegekende nalatenschappen het Zeehondencentrum op basis van de huidige verwachtingen gedurende 2018 geen liquiditeitsproblemen zal krijgen.

Er worden voor 2018 beperkte investeringen verwacht ten behoeve van de zeehondenopvang en de huisvesting en met betrekking tot het aantrekkelijker maken van het buitenterrein. De verwachting is dat het personeelsbestand eerder zal afnemen dan toenemen door steeds meer gebruik te maken van goede opgeleide en begeleide vrijwilligers.

De doelstellingen voor 2018-2021:

In de nabije toekomst gaan we onze *integrale* propositie op het gebied van Sea, Seals and Science te versterken:

- Sea (een gezonde zee > duurzaamheid)
- Seals (One Health, een gezonde zeehond > vitaliteit)
- Science (wetenschappelijk onderzoek, kennis en educatie > onderwijs),

Deze aandachtsgebieden sluiten naadloos aan op de de meest relevante thema's die van belang zijn voor de toekomst van Nederland (duurzaamheid, vitaliteit en onderwijs,).

Onze leidraad is daarbij het volgende toekomstbeeld:

1. Wetenschappelijk gefundeerde aanpak van zorg, educatie en preventie;
2. Pieterburen wordt Field Station, met een learning community van studenten van over de hele wereld. Ze zijn in Pieterburen om een levenservaring op te doen met toegepast onderzoek, educatie, communicatie, hostmanship en last but not least: hands-on contact met wilde dieren.
3. Het verhaal van de zeehond en onze unieke plek bij de Waddenzee en het 'Waddenland' beleefbaar maken (zowel online als offline);
4. Focus op persoonlijke, intieme ervaring die blijvend inzicht en impact achterlaat, niet op beeldschermen, maar aan de levende lijve;
5. Toepassing van een spectrum van 'edutainment' en 'sciencetainment', met koplopende inhoud gesteund door experiment op locatie, en een zelf-doen en hands-on mentaliteit;

6. Een brede interessedekking, van jong tot oud, en van populair tot wetenschappelijk (zowel online als offline);
7. Niet bouwend op maar ondersteund met een mix van traditioneel vermaak zoals educatieve waddenspeelplaats, zeehonden kijken, museale informatie en ontspanning.

Voor 2018 blijven we de volgende mijlpalen nastreven:

Behoud en beheer (incl. Zorg)

- 'Pieterburen' staat voor de best mogelijke opvang en zorg voor zeehonden ter wereld (Kwaliteit zeehondenzorg);
- We grijpen elke kans aan om onze zorg onderwerp te laten zijn van gedegen wetenschappelijk onderzoek naar uitkomsten, mogelijke verbeteringen en (trilateraal) overleg. Ook met overige maatschappelijke stakeholders;
- De realisatie van een landelijk vrijwilligersnetwerk (EHBZ) samen met onze collega opvangcentra;

Wetenschappelijk onderzoek

- Voortzetten van het wetenschappelijk onderzoek Dollard (Moeder Pup gedrag) richting Promotie-onderzoek;
- Promotieonderzoek Bacteriologie (Antibioticagebruik);
- Transitie naar Learning Community in eerste fase;

Publiekswerking

- Verder professionaliseren Marketing, Sales en Fondsenwerving
- Attractiviteit vergroten
- Realiseren van minimaal 80.000 betalende bezoekers

Strategie

- Ontwerp en ontwikkeling Werelderfgoedcentrum Waddenzee

Geforceerd voor
waarnemingsdoeleinden

4. Verantwoordingsverklaring

De Stichting Zeehondencentrum Pieterburen onderschrijft de drie kernprincipes van goed bestuur, zoals deze zijn opgenomen in het CBF-keur. Het bestuur van het Zeehondencentrum legt in deze verantwoordingsverklaring verantwoording af over de wijze waarop het Zeehondencentrum:

- toezicht houdt, bestuurt en uitvoert
- de effectiviteit en efficiency van besteding van middelen waarborgt
- de omgang met belanghebbenden optimaliseert.

Besturen en toezicht houden

Om de doelstellingen te kunnen realiseren is een optimale inrichting van bestuur en organisatie noodzakelijk. Het Zeehondencentrum wordt bestuurd door de directie. Een onafhankelijke en onbezoldigde Raad van Toezicht is toezichthouder en vergadert regelmatig.

De stichting is in ingericht conform het raad van toezichtmodel, waarbij het directiebestuur aan het Zeehondencentrum op hoofdlijnen leiding geeft en eindverantwoordelijk is. Voor de taken en verantwoordelijkheden is een zgn. Reglement Raad van Bestuur opgesteld met daarin functieomschrijvingen van directieleden. De handelingsvrijheid van de directieleden wordt beperkt conform de bepalingen in de algemene statuten en het Reglement Raad van Bestuur.

De Raad van Toezicht bestaat in 2017 uit drie leden die ieder deskundig zijn op een voor de organisatie relevant werkgebied. De leden van de Raad van Toezicht (RvT) worden voor een periode van drie jaar benoemd. Zij treden af volgens een door de Raad van Toezicht opgesteld rooster. Een volgens het rooster aftredend lid is onmiddellijk (doch maximaal twee maal) herbenoembaar. Alle leden van de Raad van Toezicht zijn vrijwillig verbonden aan de organisatie en ontvangen geen bezoldiging. De directie wordt door de Raad van Toezicht benoemd en ontvangt een beloning vastgesteld door de Raad van Toezicht.

De leden van de hebben Raad van Toezicht en allemaal de benodigde verklaring van het CBF Keur naar waarheid ingevuld en ondertekend.

De Raad van Toezicht komt meerdere keren per jaar bij elkaar (minimaal vier keer). Tijdens de vergaderingen worden de ontwikkelingen binnen het Zeehondencentrum besproken en vindt een terugblik/evaluatie van de afgelopen periode.

Het Zeehondencentrum onderschrijft de richtlijnen van de Commissie Wijffels. De kern van deze gedragscode voor goed bestuur gaat over openheid, transparantie en verantwoording afleggen. Het directiesalaris van goede doelen volgt volgens de gedragscode het salarisbeleid van de overheid en dat van het Zeehondencentrum valt daar ruim binnen.

Iedere maand wordt aan de directie gerapporteerd over de voortgang van het Jaarplan met behulp van zogenaamde prestatie-indicatoren. Deze cijfers worden voorzien van een inhoudelijke toelichting. Afwijkingen van de voorgenomen prestatie worden geduid, waar nodig worden de plannen door de directie bijgestuurd, waar nodig na goedkeuring door de Raad van Toezicht.

Het jaarverslag en de jaarrekening worden door de directeur-bestuurder opgesteld en door de Raad van Toezicht goedgekeurd.

Extern toezicht

De door het bestuur aangestelde gecertificeerde registeraccountant controleert jaarlijks de administratieve organisatie en interne controleprocedures in het licht van de controle van de jaarrekening.

Het Zeehondencentrum is gecertificeerd volgens NEN-EN-ISO 9001: 2008. Als gevolg van dit keurmerk vindt jaarlijks een audit plaats door een toetsende instantie.

Verder toetst het Centraal Bureau Fondsenwerving jaarlijks de jaarverslaggeving en eens in de drie jaar vindt hertoetsing van het keurmerk plaats.

Besteding van middelen

Het Zeehondencentrum erkent het belang van het duidelijk formuleren van doelen, het meten van de realisatie en het evalueren van de activiteiten. Begin 2016 is het nieuwe beleidsplan voor de jaren 2016 t/m 2020 aan de Raad van Toezicht voorgelegd en goedgekeurd.

Door het vaststellen van een jaarbegroting geeft het bestuur richting aan de doelstellingen van de organisatie. Jaarlijks wordt het jaarplan fondsenwerving vastgesteld.

Besteding van middelen vindt plaats in overeenstemming met de begroting. In de toelichting op de jaarlijkse begroting wordt aangegeven welke acties er met betrekking tot verdere optimalisatie van de bestedingen zijn voorgenomen. Het Zeehondencentrum besteedt het leeuwendeel van haar inkomsten direct aan de zorg voor de zeehonden. Daarnaast worden kosten gemaakt voor wetenschappelijk onderzoek, educatie en voorlichting.

De kosten aan fondsenwerving blijven jaarlijks ver onder de norm van het CBF, zoals blijkt uit de jaarrekening over een boekjaar.

Om succesvol te zijn en onze goede reputatie te houden, is een goede uitvoering van bedrijfsprocessen essentieel. Daarom hecht het Zeehondencentrum groot belang aan kwaliteitsmanagement conform de ISO normering. Sinds 2004 wordt het Zeehondencentrum als eerste – en voor zover bekend tot nu toe enige - opvangcentrum ter wereld door Lloyds Quality Register ISO 9001-2008 gecertificeerd. Het Zeehondencentrum streeft voortdurend naar het verbeteren, herontwerpen en borgen van de kwaliteit van activiteiten en processen.

Voor het monitoren en evalueren van activiteiten wordt maandelijks een rapportage opgesteld met een staat van baten en lasten. De financiële resultaten worden toegelicht en afwijkingen van de begroting worden verklaard en desgewenst bijgestuurd.

Relatie met belanghebbenden

Interne belanghebbenden van het Zeehondencentrum zijn o.a. werknemers, raad van toezicht, vrijwilligers en stagiaires.

Externe belanghebbenden zijn o.a. donateurs, bezoekers, goede doelen, fondsen, media, landelijke en lokale overheidsinstanties en wetenschappelijke instituten.

Het Zeehondencentrum acht het zeer belangrijk om draagvlak en bewustwording te creëren voor haar activiteiten en uitgangspunten. Zij behoort met haar donateurs tot de grotere natuurorganisaties in Nederland. Jaarlijks ontvangt het Zeehondencentrum circa 80.000 bezoekers. Het Zeehondencentrum geniet een zeer hoge naamsbekendheid en waardering. Donateurs ontvangen een paar keer per jaar het Robbenbulletin. De website van het Zeehondencentrum wordt dagelijks door duizenden belangstellenden bezocht. Gedurende 2017 zijn er 178.000 nieuwe bezoekers geregistreerd. Op Facebook hebben we inmiddels meer dan 92.000 volgers bereikt. Ook de belangstelling via You Tube en Instagram zijn stijgende. Het jaarverslag is online beschikbaar.

Dagelijks ontvangt het Zeehondencentrum diverse uitingen via de email, telefoon of face-to-face contacten. Informatievraagstukken worden naar de betreffende afdeling doorgezet en zo goed mogelijk beantwoord, groten deels middels kennis en beschikbare documentatie.

Ideeën en opmerkingen kunnen via een zgn. enquête bus in het Bezoekerscentrum worden ingeleverd. De afgelopen jaren is middels evaluatieformulieren de uitstraling en de beleving van een bezoek aan het Zeehondencentrum in Pieterburen getoetst.

Ontvangen klachten worden volgens de klachtenprocedure afgewikkeld.

Daarnaast hecht het Zeehondencentrum sterk aan het aantrekken en behouden van vrijwilligers, studenten, stagiaires en dierenartsen uit binnen- en buitenland die vooral in de zorg, maar ook in andere onderdelen van de organisatie actief zijn. Zo wordt de filosofie van het Zeehondencentrum uitgedragen ver buiten de landsgrenzen. Veel voormalige vrijwilligers / medewerkers zijn de kern (gebleken) van buitenlandse projecten, die tot doel hebben op locatie zeehonden en andere zeezoogdieren op te vangen, met name als het gaat om zeer bedreigde populaties van bijvoorbeeld de monniksrob, Kaspische zeehond en ladoga seal. Deze goede buitenlandse contacten leiden er toe dat medewerkers van het Zeehondencentrum meerdere malen per jaar op locatie hulp verlenen en met de medicatie en andere hulpmiddelen binnen 24 uur ter plaatse zijn. Er wordt ook een aantal projecten uitgevoerd in het buitenland, zoals in Ierland, waarvoor nauw wordt samengewerkt met internationale relaties.

Een netwerk van vele vrijwilligers langs de hele kust van Nederland vormt de EHBZ (Eerste Hulp Bij Zeehonden). Deze vrijwilligers, de zogenaamde EHBZ-ers, zijn door het Zeehondencentrum getraind om eerste hulp aan zeehonden en andere zeezoogdieren te verlenen.

Het Zeehondencentrum werkt nauw samen met relevante partijen voor wetenschappelijk onderzoek en is actief betrokken bij het politiek beleid voor natuurbewoud en dierenwelzijn.

Geparafeerd voor
waarnemingsdoeleinden

Jaarrekening

Getekend voor
waarnemingsdoeleinden

Jaarrekening

Samengevoegde balans per 31 december 2017 (na verwerking resultaat)

		31 dec.2017 EUR	31 dec.2016 EUR
Activa			
<i>Materiële vaste activa</i>	<i>A</i>	1.559.883	1.683.812
<i>Voorraden</i>	<i>B</i>	35.673	41.983
<i>Vorderingen en overlopende activa</i>	<i>C</i>	2.666.572	646.160
<i>Liquide middelen</i>	<i>D</i>	91.595	77.477
		2.793.840	765.620
Totaal		4.353.723	2.449.432
Passiva			
<i>Reserves en fondsen</i>			
<i>Reserves</i>	<i>E</i>		
. continuïteitsreserve		2.837.625	783.413
. bestemmingsreserve		569.067	569.067
. overige reserves			
		3.406.692	1.352.480
<i>Fondsen</i>	<i>F</i>		
. bestemmingsfonds		616.419	727.587
		4.023.111	2.080.067
<i>Voorzieningen</i>	<i>G</i>	120.756	115.500
<i>Langlopende schulden</i>	<i>H</i>	0	0
<i>Kortlopende schulden</i>	<i>I</i>	209.856	253.865
Totaal		4.353.723	2.449.432

Geparafeerd voor
waarnemingsdoeleinden

Samengevoegde staat van baten en lasten over 2017

	Begroting 2017		Werkelijk 2017		Werkelijk 2016		Begroting 2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Baten:								
K		2.303.500		4.318.618		2.250.552		2.402.509
Baten van particulieren		0		0		0		0
Baten van bedrijven		0		0		0		0
Baten van loterijorganisaties		0		0		0		0
Baten van subsidies van overheden		0		0		0		0
Baten van organisaties zonder winsttoegmerk		0		0		0		0
Baten als tegenprestatie voor levering diensten en producten		0		0		0		0
Overige baten		0		0		0		0
Som der baten		2.303.500		4.318.618		2.250.552		2.402.509
Lasten:								
L								
Besteed aan doelstellingen								
L1	1.383.590		1.308.908		1.438.979		1.487.233	
L2	105.759		91.183		78.938		114.409	
L3	217.468		424.926		344.181		186.294	
M		1.706.817		1.825.018		1.862.097		1.787.936
Werving baten								
M1	289.559		250.745		98.087		324.759	
N		289.559		250.745		98.087		324.759
Beheer en administratie								
N1	264.041		299.812		265.771		266.692	
Som der lasten		2.260.416		2.375.574		2.225.956		2.379.387
Resultaat		43.084		1.943.044		24.596		23.122
Resultaatbestemming								
Toevoeging/onttrekking aan:								
- continuïteitsreserve	43.084		2.054.212		152.729		23.122	
- bestemmingsfonds	-		-111.168		-128.133		-	
	43.084		1.943.044		24.596		23.122	

Gefarafeerd voor
waarmarkingsdoeleinden

Samengevoegde kasstroomoverzicht 2017

	2017		2016	
	EUR	EUR	EUR	EUR
Resultaat na belastingen	1.943.044		24.596	
Gecorrigeerd voor:				
. Afschrijvingen	277.803		274.806	
. Mutatie voorzieningen	5.256		78.000	
. Mutatie werkkapitaal	-2.058.111		221.244	
Kasstroom uit operationele activiteiten		167.992		598.746
Investerings in:				
. Materiële vaste activa	153.874		142.647	
Opbrengst verkopen:				
. Materiële vaste activa	0		0	
Kasstroom uit investerings-activiteiten		153.874		142.647
Aflossing langlopende schulden	0		-223.194	
Kasstroom uit financierings-activiteiten		0		-223.194
Mutatie liquide middelen		<u>14.118</u>		<u>232.905</u>
Liquide middelen einde boekjaar		91.595		77.477
Liquide middelen begin boekjaar		77.477		-155.328
Mutatie liquide middelen		<u>14.118</u>		<u>232.805</u>

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Getekend voor
waarmerkingsdoeleinden

Toelichting behorend tot de jaarrekening 2017

Aard bedrijfsactiviteiten

De Stichting Zeehondencentrum Pieterburen stelt zich ten doel:

Het (doen) bevorderen van de instandhouding en eventueel van de uitbreiding van zeehondenpopulaties in het bijzonder in, maar niet beperkt tot, de getijdengebieden rond en in de Noordzee. Hieronder wordt begrepen:

- Het (doen) geven van voorlichting;
- Het verzorgen van zeezoogdieren waaronder zeehonden, voorkomend in de getijdengebieden rond en in de Noordzee met als doel hen weer vrij te laten in de natuur;
- Het (doen) beoefenen van wetenschap en educatie, alsmede het samenwerken met die instelling of natuurlijke personen, die activiteiten op het gebied van wetenschap en educatie ontplooiën;
- Het werven van fondsen om voormelde activiteiten te helpen bekostigen;
- Het verlenen van noodhulp aan en het geven van voorlichting over zeezoogdieren wereldwijd;
- Alle overige (rechts-)handelingen die het doel bevorderen.

Consolidatie

De samengevoegde jaarrekening van Stichting Zeehondencentrum Pieterburen bestaat uit de enkelvoudige jaarrekeningen van Stichting Zeehondencrèche Pieterburen en van Stichting Steunfonds Zeehondencentrum Pieterburen.

Intercompany-transacties, intercompany-winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen beide stichtingen worden geëlimineerd.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslagperiode van een jaar. Het boekjaar valt samen met het kalenderjaar.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat de directie oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Geparafeerd voor
waarnemingsdoeleinden

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld conform de Richtlijn 650 Fondsenwervende Instellingen.
De jaarrekening is opgesteld in euro's.

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Voor zover niet anders is vermeld hebben activa en passiva een looptijd korter dan 1 jaar.

In de balans en de winst- en verliesrekening zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Continuïteitsveronderstelling

De Raad van Bestuur heeft bij het opstellen van de jaarrekening, de gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling gebaseerd op de continuïteitsveronderstelling van de Stichtingen Zeehondencentrum Pieterburen.

Het resultaat en kasstroom overzicht uit operationele activiteiten over het boekjaar zijn positief. Echter de volgende onzekerheden inzake de continuïteit zijn onderkend:

- de onzekerheden omtrent giften, donateurs en nalatenschappen;
- de beschikbaarheid van liquiditeiten op de middellange termijn.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Materiële vaste activa

De gebouwen en terreinen, machines en installaties, andere vaste bedrijfsmiddelen en materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen.

Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd, indien zij de economische gebruiksduur van het object verlengen.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Op terreinen en op materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven. De economische levensduur is als volgt vastgesteld:

Gebouw, verbouwingen	: 5-25 jaar
Machines en bedrijfsinstallaties	: 7 jaar
Overige bedrijfsinventaris	: 5 jaar

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en bijkomende kosten die direct kunnen worden toegerekend aan de verwerving van voorraden.

Bij de waardering van de voorraden wordt rekening gehouden met de eventueel op balansdatum opgetreden waardeverminderingen.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, rekening houdend met mogelijke oninbaarheid. Voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de inbaarheid van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder de kortlopende schulden.

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde en staan ter vrije beschikking van de Stichting.

Reserves

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve is gevormd om de continuïteit te waarborgen ingeval van (tijdelijke) sterk tegenvallende opbrengsten.

Bestemmingsreserve

De beperkte bestedingsmogelijkheid van de bestemmingsreserve is door het bestuur bepaald en betreft geen verplichting. Het bestuur kan deze beperking zelf opheffen.

Overige reserves

Overige reserves betreffen reservemiddelen die resteren na de eerder genoemde bestedingen.

Fondsen

Bestemmingsfondsen

Bestemmingsfondsen betreffen middelen die zijn verkregen met een door derden aangegeven specifieke bestemming.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De overige voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden betreffen schulden met een looptijd van ten hoogste een jaar en worden voor zover niet anders vermeld gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Baten uit eigen fondsenwerving

Donaties en giften

Donaties en giften worden verantwoord in het jaar waarin zij worden ontvangen, met uitzondering van ontvangsten die kunnen worden toegerekend aan een periode waarin een bepaalde mailingsactie heeft plaatsgevonden. Giften van een zaak in natura worden gewaardeerd tegen de reële waarde in Nederland.

Baten uit nalatenschappen

Nalatenschappen worden opgenomen in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Voorlopige uitbetalingen in de vorm van voorschotten worden in het boekjaar waarin ze worden ontvangen verantwoord als baten uit nalatenschappen, voorzover deze niet al in een voorgaand boekjaar zijn verantwoord.

Verkoop van artikelen

Opbrengsten uit de verkoop van artikelen worden onder de baten tegen de brutowinst opgenomen. De brutowinst is de netto-omzet verminderd met de kostprijs van de verkochte artikelen. Onder de netto-omzet wordt verstaan de opbrengst onder aftrek van kortingen en over de omzet geheven belastingen. Onder de kostprijs wordt verstaan de inkoopwaarde van de goederen, verhoogd met de op de inkoop en verkoop drukkende directe (aan derden betaalde) verwervingskosten. De door de fondsenwervende instelling in dit verband gemaakte eigen kosten worden als kosten van fondsenwerving verantwoord.

Kosten

Kostentoerekening

Kosten worden toegerekend aan de doelstelling, werving baten en beheer en administratie op basis van de volgende maatstaven:

- . Direct toerekenbare kosten worden direct toegerekend;
- . Niet direct toerekenbare kosten worden als volgt verdeeld:
 - _ Uitbesteed werk
 - _ Communicatie
 - _ Personeelskosten
 - _ Huisvestingskosten
 - _ Kantoor- en algemene kosten
 - _ Afschrijving en rente

Verliezen en risico's worden verantwoord zodra deze voorzienbaar zijn.

Pensioenen

De Stichting heeft alle pensioenregelingen verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. Mutaties in de pensioenvoorziening worden ook in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Het bedrag dat als pensioenvoorziening is opgenomen, is de beste schatting van de nog niet afgefinancierde bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en banktegoeden. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen bij geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

Toelichting op de balans

A Materiële vaste activa

	2017 EUR	2016 EUR
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	545.531	605.892
Machines en installaties	808.633	894.340
Inventarissen	2.328	0
Andere vaste bedrijfsmiddelen	203.391	183.580
	1.559.883	1.683.812

Het verloop is als volgt weergegeven:

	Bedrijfsge- bouwen en -terreinen	Machines en installaties	Inventa- rissen	Andere vaste bedrijfs- middelen	Totaal
Stand per 1 januari 2016					
Aanschafwaarde	1.152.465	1.421.840	55.725	868.001	3.498.031
Cumulatieve afschrijvingen	-546.573	-527.500	-55.725	-684.421	-1.814.219
Boekwaarde	605.892	894.340	0	183.580	1.683.812
Mutaties boekjaar					
Investerings	64.412	0	2.587	86.875	153.874
Aanschafw.desinvesteringen	0	0	0		0
Afschrijvingen	-124.773	-85.707	-259	-67.064	-277.803
Afschr.desinvesteringen	0	0	0		0
Saldo	-60.361	-85.707	2.328	19.811	-123.929
Stand per 31 december 2016					
Aanschafwaarde	1.216.877	1.421.840	58.312	954.876	3.651.905
Cumulatieve afschrijvingen	-671.346	-613.207	-55.984	-751.485	-2.092.022
Boekwaarde	545.531	808.633	2.328	203.391	1.559.883
Afschrijvingsduur	5-20 jaar	7 jaar	3-5 jaar	5 jaar	

De investeringen in de bedrijfsgebouwen en - terreinen betreft de aanpassing van het terrein en de verbouwing van de Campus.

De investeringen in de inventarissen en overige bedrijfsmiddelen betreffen met name:
Vervanging automatiseringsapparatuur, film Waddengebied en aanpassingen wagenpark.

Geparafeerd voor
waarmarkingsdoeleinden

B Voorraden

	2017 EUR	2016 EUR
Voorraad beschikbaar voor de doelstelling	35.673	41.983
	35.673	41.983

De voorraad bestaat uit promotieartikelen en vis.

C Vorderingen en overlopende activa

Debiteuren	14.715	33.089
Nalatenschappen/legaten	2.586.089	556.343
Te vorderen belastingen	32.990	24.742
Vooruitbetaalde kosten	20.834	20.490
Overige vorderingen	11.944	11.496
	2.666.572	646.160

In het saldo van de vorderingen op debiteuren is rekening gehouden met een voorziening voor oninbaarheid ad € 14.287 (v.j.: € 62.700).

Geparafeerd voor
waarmerkingsdoeleinden

2017	2016
EUR	EUR

D Liquide middelen

Banken	58.763	58.500
ING/Postbank	31.905	17.315
Kasmiddelen	927	1.662
	91.595	77.477

De saldi staan ter vrije beschikking.

Door de bankier is per ultimo boekjaar een rekening-courantkrediet ter grootte van € 150.000 verstrekt.

E Reserves

Continuïteitsreserve	2.837.625	783.413
Bestemmingsreserve	569.067	569.067
	3.406.692	1.352.480

De mutaties in de reserves in het boekjaar zijn als volgt weer te geven.

	Continuïteits reserve EUR	Bestemmings reserve EUR	2017 EUR	2016 EUR
Stand per 1 januari	783.413	569.067	1.352.480	1.199.751
Mutaties:				
. Toevoegingen via resultatenbestemming	2.054.212	0	2.054.212	152.729
. Bestedingen via resultatenbestemming	-	-	-	-
Stand per 31 december	2.837.625	569.067	3.406.692	1.352.480

Continuïteitsreserve

2017	2016
EUR	EUR

Stand per 1 januari	783.413	630.684
Resultaatbestemming	2.054.212	152.729
Stand per 31 december	2.837.625	783.413

Een continuïteitsreserve wordt gevormd voor de dekking van risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat de fondsenwervende instelling ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen. De omvang van de continuïteitsreserve is intern bepaald op maximaal één keer de jaarlijkse uitgaven van de organisatie met betrekking tot kosten van werving en doelbesteding. Als jaaruitgave wordt hierbij het driejaargemiddelde genomen van de werkelijke uitgaven in het voorgaande verslagjaar, het lopende verslagjaar en de geraamde uitgaven volgens de begroting voor het komende verslagjaar. Ultimo 2017 wordt de benodigde continuïteitsreserve becijferd op € 2.415.982, waarmee het plafond is bereikt.

Geparafeerd voor
waarmakingsdoeleinden

Bestemmingsreserves

	2017 EUR	2016 EUR
Stand per 1 januari	569.067	569.067
Mutaties:		
. Toevoegingen via resultaatbestemming	0	0
. Bestedingen via resultaatbestemming	0	0
Stand per 31 december	569.067	569.067

Op bovenstaande bestemmingsreserves rust geen verplichting. De beperkte bestedingsmogelijkheid is aangegeven door het bestuur.

F Fondsen

Bestemmingsfonds investeringen

Stand per 1 januari	727.587	855.720
Mutaties:		
. Toevoegingen via resultaatbestemming	0	0
. Bestedingen via resultaatbestemming	-111.168	-128.133
Stand per 31 december	616.419	727.587

De beperkte bestedingsmogelijkheid van de fondsen is aangegeven door derden.

G Voorzieningen

Voorziening groot onderhoud	120.756	115.500
	120.756	115.500

De voorziening groot onderhoud is gevormd ten behoeve van het achterstallig onderhoud. Als gevolg van voortschrijdend inzicht in de voorziening vanaf boekjaar 2009 separaat gepresenteerd. Het verloop van de voorziening is als volgt:

Stand 1 januari	115.500	37.500
Dotatie	25.500	78.000
Vrijval	0	0
Onttrekking	-20.237	0
Stand 31 december	120.763	115.500

Geparafeerd voor
waarnemingsdoeleinden

H Langlopende schulden

	2017 EUR	2016 EUR
Hypotheek	0	0
	<u>0</u>	<u>0</u>

Onder de langlopende schulden staan verplichtingen voor langer dan een jaar verantwoord.

Hypotheek woning Hoofdstraat nr. 96

Ten behoeve van de aanschaf van een woning voor de vrijwilligers is een hypotheek verkregen, ad € 223.194 welke per 31 mei 2011 volledig is opgenomen.

De rente bedraagt 4% op jaarbasis en ligt voor 10 jaar vast.

In 2016 is begonnen met de volledige aflossing van de hypotheek. In 2017 is het laatste deel afgelost. Deze aflossing is onder de kortlopende schulden verantwoord.

Als zekerheid geldt een eerste hypotheek op het pand.

Stand 1 januari	49.122	223.194
Aflossingen	-49.122	-174.072
	<u>0</u>	<u>49.122</u>
Aflossingsverplichting komen boekjaar	0	-49.122
Stand 31 december	<u>0</u>	<u>0</u>

I Kortlopende schulden en overlopende passiva

	2017 EUR	2016 EUR
Aflossingsverplichting komend boekjaar	0	49.122
Crediteuren	93.799	75.425
Belastingen en sociale verzekeringen en pensioenen	28.776	22.819
Overige schulden en overlopende passiva	87.281	106.499
	<u>209.856</u>	<u>253.865</u>

Onder de kortlopende schulden staan verplichtingen met een looptijd van minder dan 1 jaar verantwoord. Verplichtingen die betrekking hebben op jaren gelegen na één jaar na balansdatum zijn verwerkt onder de langlopende schulden.

J Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

De verstrekte zekerheden ten behoeve van het rekening-courantkrediet bestaan uit een pandrecht op alle goederen.

Op balansdatum is de Stichting Zeehondencentrum begunstigde van een aantal nalatenschappen, welke niet gewaardeerd zijn in de jaarrekening. Er bestaat onvoldoende duidelijkheid over hoe hoog deze nalatenschappen uit zullen vallen.

Geparafeerd voor
waarmakingsdoeleinden

Toelichting op de samengevoegde staat van baten en lasten

K1 Baten van particulieren

	Begroting 2017	Werkelijk 2017	Werkelijk 2016
	EUR	EUR	EUR
Donaties en giften	636.000	580.796	655.301
Nalatenschappen	650.000	3.042.954	1.002.175
Verkoop goederen (zie K2)	168.000	80.231	68.415
Overige baten uit eigen fondsenwerving	412.000	130.441	93.136
Entree	437.500	452.218	405.691
Bestemde baten uit eigen fondsenwerving	0	31.978	25.834
Totaal	2.303.500	4.318.618	2.250.552

De gerealiseerde baten wijken af van de begroting als gevolg van vooral de hogere nalatenschappen

K2 Verkoop goederen

	Begroting 2017	Werkelijk 2017	Werkelijk 2016
	EUR	EUR	EUR
Netto omzet	305.455	179.846	151.467
Kostprijs	137.455	99.615	83.052
Bruto winst	168.000	80.231	68.415

In de winkel van het Zeehondencentrum worden zeehond gerelateerde artikelen verkocht, zoals pluche knuffels, kledings, sleutelhangers, boeken en kalenders en dergelijke.

De gerealiseerde baten verkoop goederen vallen lager uit dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door er minder marge is behaald op de verkochte goederen en er minder is verkocht als begroot.

Geparafeerd voor
waarmerkingsdoeleinden

L Besteed aan doelstellingen

	Begroting 2017 EUR	Werkelijk 2017 EUR	Werkelijk 2016 EUR
L1 Zorg:			
Salaris/sociale lasten	647.320	531.104	627.108
Pensioenen	29.532	26.457	24.461
Overige personeelskosten	52.580	44.211	49.073
Uitbesteed werk	68.366	43.997	81.367
Reis- en verblijfkosten	2.100	2.896	1.373
Huisvesting	126.170	88.252	136.812
Kantoorkosten	11.571	14.677	12.286
Communicatie	12.326	5.116	12.046
Zorgkosten	271.750	283.982	232.138
Afschrijving en rente	111.000	205.574	212.086
Overige algemene kosten	50.875	62.643	50.229
	1.383.590	1.308.908	1.438.979
L2 Wetenschap			
Salaris/sociale lasten	47.389	33.828	32.325
Pensioenen	2.162	1.685	1.261
Overige personeelskosten	3.849	2.816	2.530
Reis- en verblijfkosten	300	414	196
Huisvesting	5.115	3.578	5.546
Kantoorkosten	3.959	5.021	4.203
Communicatie	902	326	908
Kosten wetenschap	24.000	12.120	6.989
Afschrijving en rente	4.500	8.334	8.598
Overige algemene kosten	13.582	23.061	16.382
	105.759	91.183	78.938
L3 Voorlichting			
Salaris/sociale lasten	45.373	236.798	151.928
Pensioenen	2.070	11.796	5.926
Overige personeelskosten	3.686	19.712	11.889
Uitbesteed werk	22.789	0	0
Huisvesting	23.870	16.696	25.883
Kantoorkosten	8.526	10.815	9.053
Communicatie	864	1.140	1.021
Kosten voorlichting	83.400	63.762	77.652
Afschrijving en rente	21.000	38.892	40.197
Overige algemene kosten	5.891	25.315	20.632
	217.469	424.926	344.181
Totale directe kosten	1.706.817	1.825.018	1.862.097

De zorgkosten blijven binnen het begrote bedrag. Dit wordt veroorzaakt doordat er gedurende 2017 vooral de salariskosten lager uitvallen agv minder inzet betaalde krachten in de zorg.

De kosten wetenschap vallen lager uit dan begroot, doordat er minder geld aan de projecten is besteed dan was begroot.

De kosten voorlichting vallen fors hoger uit dan begroot doordat de begrote toerekening van de salariskosten in de niet is gerealiseerd.

Geforceerd voor
aanwerkingsdoeleinden

Bestedingspercentage

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale baten procentueel weergegeven:

	Begroting 2017	Werkelijk 2017	Werkelijk 2016
Totale bestedingen	1.706.817	1.825.018	1.862.097
Totale baten	2.303.500	4.318.618	2.250.552
Bestedingspercentage	74%	42%	83%

Gegenoteerd voor
waarmerkingsdoeleinden

M Werving baten**M1 Kosten eigen fondsenwerving**

	Begroting 2017	Werkelijk 2017	Werkelijk 2016
	EUR	EUR	EUR
Salaris/sociale lasten	92.762	77.805	22.628
Pensioenen	4.232	3.876	883
Overige personeelskosten	7.535	6.477	1.771
Uitbesteed werk	72.510	76.443	0
Reis- en verblijfkosten	300	414	196
Huisvesting	8.525	5.963	9.244
Kantoorkosten	3.959	5.021	4.203
Communicatie	1.766	1.889	1.796
Afschrijving en rente	7.500	13.890	14.342
Overige algemene kosten	3.221	12.726	9.064
Directe kosten fondsenwerving	87.250	46.241	33.961
	289.560	250.745	98.087

De lagere gerealiseerde kosten eigen fondsenwerving ontstaan vooral doordat de directe kosten fondsenwerving lager uitkomen. Enkele begrote fondsenwervingsactiviteiten hebben niet plaatsgevonden. Bovendien zijn de gerealiseerde salariskosten lager dan begroot.

Kostenpercentage fondsenwerving

Onderstaand is de verhouding van de kosten fondsenwerving in relatie met de totale baten procentueel weergegeven voor:

	Begroting 2017	Werkelijk 2017	Werkelijk 2016
Baten eigen fondsenwerving	2.303.500	4.318.618	2.250.552
Kosten eigen fondsenwerving	289.560	250.745	98.087
Kostenpercentage fondsenwerving	13%	6%	4%

De baten eigen fondsenwerving zijn hoger uitgevallen als gevolg van de nalatenschappen. De kosten zijn gedaald als gevolg van vooral de lagere kosten eigen fondsenwerving.

N Kosten beheer en administratie

	Begroting 2017	Werkelijk 2017	Werkelijk 2016
	EUR	EUR	EUR
Salaris/sociale lasten	175.442	158.993	177.788
Pensioenen	8.004	7.920	6.935
Overige personeelskosten	14.251	13.235	13.912
Uitbesteed werk	43.506	43.997	9.041
Reis- en verblijfkosten	300	413	196
Huisvesting	6.820	4.771	7.396
Kantoorkosten	2.436	3.090	2.587
Communicatie	3.341	1.532	3.139
Afschrijving en rente	6.000	11.113	11.465
Overige algemene kosten	3.941	54.748	33.312
	264.040	299.812	265.771

De hogere gerealiseerde kosten beheer en administratie ontstaan vooral doordat de overige algemene kosten hoger uitvallen.

De intern gestelde norm waarbij de kosten beheer en administratie worden uitgedrukt in de totale uitvoeringskosten bedraagt maximaal 15%.

Over het boekjaar bedragen de werkelijke uitvoeringskosten	2.375.574	2.225.956
De kosten beheer en administratie bedragen	299.812	265.771
Uitgedrukt in %	13%	12%

Op basis van bovengenoemde berekening blijven de kosten binnen de gestelde norm.

O Toelichting lasten verdeling

Specificatie en verdeling kosten naar bestemming

Bestemming	Doelstelling				Werving baten	Beheer en administratie	Werkelijk 2017	Begroot 2017	Werkelijk 2016
	Zorg	Weten-schap	Voorlich-ting	Fondsen-werving					
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Overige kosten	283.982	12.120	63.762	46.241	0		406.105	466.400	350.740
Uitbesteed werk	43.997	0	0	76.443	43.997		164.436	207.170	90.408
Communicatie	5.116	326	1.140	1.889	1.532		10.003	19.200	18.910
Personeelskosten	601.772	38.329	268.306	88.158	180.148		1.176.713	1.136.185	1.130.417
Huisvestingskosten	88.252	3.578	16.696	5.963	4.771		119.260	170.500	184.881
Kantoor en algemene kosten	80.216	28.496	36.130	18.161	58.251		221.254	110.962	163.912
Afschrijving en rente	205.574	8.334	38.892	13.890	11.113		277.803	150.000	286.688
Totaal	1.308.908	91.183	424.926	250.745	299.812		2.375.574	2.260.417	2.225.956

Personeelsbestand

Gedurende het boekjaar 2017 bedroeg het gemiddeld aantal werknemers 30,7 fte (2016: 32,0 fte).

Deze medewerkers zijn als volgt verdeeld over de verschillende afdelingen:

	in fte's		in%	
	2017	2016	2017	2016
. Zorg	15,7	17,6	51,1%	55,0%
. Wetenschap	1,0	2,9	3,3%	9,1%
. Voorlichting/winkel	7,0	6,0	22,8%	18,8%
. Fondsenwerving	2,3	1,5	7,5%	4,7%
. Techniek	1,0	1,0	3,3%	3,1%
. Algemeen	3,7	3,0	12,1%	9,4%
	30,7	32,0	100,0%	100,0%

De overige kosten worden verdeeld op basis van de realisatie per doelstelling, waarbij rekening wordt gehouden met de bezetting per afdeling (gebruik auto's en kosten huishouding).

Het uitbesteed werk wordt voornamelijk ingehuurd ten behoeve van de zorgafdeling en de fondsenwerving.

De overige inhuur komt ten laste van de TD en verantwoord onder Beheer en Administratie

De kosten communicatie en de personeelskosten zijn verdeeld over de doelstellingen op basis van het aantal fte's.

De huisvestingskosten zijn verdeeld op basis van het aantal m2 evenals de kosten voor afschrijving en rente.

Geparafeerd voor
waarmakingsdoeleinden

Overige gegevens

Geparafeerd voor
waarmakingsdoeleinden

Bezoldiging directie

Naam	N. Kuizenga
Functie	directie
Dienstverband	onbepaalde tijd
Uren fulltime p/w	40
Periode	1-1 t/m 31-12-17
Parttime %	100
Bezoldiging	
Salaris	€ 77.902
Variabel inkomen	
Vakantiegeld	€ 6.427
Eindejaarsuitkering	
Totaal bruto sv loon	€ 84.329
Pensioenlasten & Sociale lasten	€ 22.059
	€ 22.059
Totaal bezoldiging	€ 106.388
Totaal vorig jaar	€ 102.868

Het bestuur heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd.

Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt het bestuur de Adviesregeling Beloning Directueren Goede Doelen van VFI en de Code Wijffels (zie www.vfi.nl)

Het jaarinkomen van de directie blijft binnen het geldende maximum volgens de VFI Beloningsregeling.

Aan de directie zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Geparafeerd voor
waarmakingsdoeleinden

Resultaatbestemming

De directie stelt voor het negatieve resultaat boekjaar als volgt te verdelen:

_ continuïteitsreserve	2.054.212
_ bestemmingsreserve	0
_ bestemmingsfonds	-111.168
	<u>1.943.044</u>

Dit voorstel is reeds in de balans per 31-12-2017 verwerkt.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

Geparafeerd voor
waarnemingsdoeleinden

bezoekadres Van Elmpstraat 14
9723 ZL Groningen
telefoon 050-3166966
fax 050-3138180
e-mail groningen@jonglaan.nl
internet www.jonglaan.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van de Stichting Zeehondencentrum Pieterburen

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben opdracht gekregen de jaarrekening 2017 van Stichting Zeehondencentrum Pieterburen te Pieterburen te controleren.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Zeehondencentrum Pieterburen per 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 voor 'fondsenwervende instellingen'.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017;
2. de staat van baten en lasten over 2017; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Zeehondencentrum Pieterburen zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met RJ-Richtlijn 650 voor 'fondsenwervende instellingen'.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 voor 'fondsenwervende instellingen'. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring.

deJong&Laan

Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 29 juni 2018

De Jong & Laan Accountants B.V.

Origineel getekend door: drs. A.J. Potgraven RA